
VERKONDIGING PALMPASEN 2017

Verspilde moeite

Beeld: 'Stadsgebed' – Otto de Bruijne.

5 monniken in het landschap van de Tongelreepsebeekvallei bij het klooster de Achelse Kluis. Daaronder de stad waarin wij wonen. Zelfs 's nachts nuttig en haastig. Berekenende vrijheid, gegoten in beton. Van dag tot dag.

*Ik vroeg de monnik: 'Heeft bidden nut?'
Hij antwoordde mild geërgerd: 'Nee, gebed heeft Godzijdank geen nut.'*

Het klooster en de stad. Biddende mensen in een haastige wereld.

Aan de ene kant het klooster: de mensen die hun leven aan God hebben gegeven en zich wijden aan gebed, zang en studie. Aan de andere kant de stad. Otto de Bruijne koppelt die twee woorden die ongelooflijk goed onze wereld beschrijven: nuttig en haastig. Op het eerste gezicht een vreemde reactie van de monnik, of zo voelt het toch... Niks geen nut. Als bidden nut had zou het onder dezelfde dictatuur vallen als de rest van de stad. Als bidden nut had, dan zouden we ook daar een effectiviteitsslag willen maken, kwaliteitscontrole willen doen en beleidsplannen maken. (anekdote peuterspeelzaal: *fruitbeleid*). Nee, bidden is niet nuttig, en dat moet het ook niet worden. Bidden is geen taak, geen functie, geen product. Het is ontmoeting. Een vrije ontmoeting tussen God en mens. Tijdloos, ongehaast, ongemoeid, onbegrepen. Niet nuttig, maar tegelijkertijd wel zinvol.

Met die twee woorden in het achterhoofd wil ik eens naar de teksten kijken van vandaag: nuttig en zinvol. Dit zijn bijna synoniemen, maar toch niet helemaal. Iets kan zinvol zijn, maar niet nuttig. Iets dat nuttig is, is niet per definitie ook zinvol.

Wat het verschil is?

- iets dat *nuttig* is, dient altijd een ander doel. Het is ondergeschikt aan iets anders – het is altijd middel, nooit het doel op zich. Het heeft geen waarde in zichzelf, maar helpt iets anders te bewerkstelligen. Bladeren harken is op zichzelf geen zinvol tijdverdrijf, maar het dient het doel: een mooie aangeharkte tuin. Daarmee is het dus wel heel nuttig. Iets zinvol heeft altijd waarde in zichzelf. Het is niet alleen middel, maar kan ook doel op zich zijn. Zinvol heeft alles met 'zin' te maken, met waarneming, zintuigen. Lui genieten van de geuren en kleuren van een mooie aangeharkte tuin is heel zinvol, maar niet per se nuttig. Het onderscheid wordt ook duidelijk wanneer je ze in een bekende vraagzin gebruikt: wat is de *zin* van het leven – of wat is het *nut* van het leven. De eerste vraag is een vraag naar intrinsieke waarde, vraagt naar de kwaliteit, de tweede vraag is slechts: waarvoor kun je het leven gebruiken?

Waarom nu dit onderscheid? Omdat we in het leven vaak dingen aan de kant zetten, lager waarderen wanneer het niet *nuttig* is. Is het niet nuttig én niet zinvol, dan is er niets aan de hand. Is het niet nuttig maar *wel* zinvol, dan moeten we er plaats voor vrij maken.

Ik hoop dat jullie het een beetje mee kunnen maken wat ik bedoel. Om het wat duidelijker te krijgen, is het goed om naar de teksten te gaan, omdat het onderscheid hier ook een grote rol speelt. We hebben drie scènes voorgeschoteld gekregen: de intocht in Jeruzalem, de reiniging van de tempel en – iets later – de zalving door de vrouw. En in alle drie de scènes gebeuren dingen die niet direct nuttig zijn, maar wel ontzettend zinvol.

Het duidelijkst wordt het misschien nog wel bij die laatste scene. Jezus ligt aan tafel te eten bij een vriend. De vrouw komt binnen. Matteüs vertelt ons niet wie ze is – een prostituee (Lukas) of misschien Maria (Johannes) die huilend en met haar haren Jezus zalft. Nee, hier is ze simpelweg een vrouw.

En ze doet iets dat volstrekt nutteloos is. En in de ogen van de leerlingen zelfs zinloos. Wat een geld, wat een verkwisting. Waarom zou je dat in hemelsnaam doen?

Maar deze vrouw is niet bezig met het nut van wat ze doet. Ze doet het gewoon. Al die olie, in één keer over zijn hoofd heen. Ze is niet bezig met wat het kost, of wat ze ermee gedaan had kunnen hebben. Er zit geen berekening achter. Nee, ze doet wat ze doet omdat er daar, in die ruimte niemand anders bestaat dan haar Jezus. Er is niets anders wat er toe doet dan haar dankbaarheid, haar liefde voor deze mens. En juist daardoor wordt het zinvol wat ze doet. Niet zozeer nuttig – maar ontzettend zinvol. Omdat ze dit met haar hart doet. Dat maakt het goed wat zij hier voor Jezus doet.

Maar onderwijl staat de diaconie toe te kijken. *Tsk tsk tsk* – wat een onzin! Ze pakken de rekenmachine erbij. ‘300x, één dagloon, maal etc etc. Kom ik uit op...belachelijk veel. Daar hadden we heel het Herderplein mee kunnen renoveren, de voedselbank mee kunnen professionaliseren en elke dag een springkussen en lolly’s voor alle kinderen op ‘t Bankplein.’

Jezus zegt: de armen zullen altijd bij jullie zijn. Dat is niet: heeft toch geen zin, bodemloze put. Stop maar met geld uitgeven aan die stumpers en koop er iets leuks voor. Maakt me niet uit wat dit kostte, manmanman wat ruikt dit lekker. De tekst die Jezus hier citeert zegt juist: (Deu 15:11 NBV) *Armen zullen er altijd zijn bij u. Daarom druk ik u op het hart om vrijgevig te zijn tegenover iedereen in uw land die in armoede leeft of er slecht aan toe is.* Juist de voortdurende aanwezigheid van armen betekent dat je vrijgevig moet *blijven*. Het is niet dat Jezus de armen hier vergeet.

Maar wat maakt dan deze nutteloze daad van deze vrouw zinvoller dan de armenzorg? Om wat ze ermee uitdrukt: ik geef u alles. Uw leven, uw dood, het is mij meer waard dan alles hier in deze wereld. Als deze leerlingen bij de kribbe hadden gestaan met hun rekenmachine, dan hadden ze nog wel even door kunnen gaan. Mirre, goud en wierook. ‘Met dat goud erbij kunnen we ook nog een hypermodern vijfsterrenhotel bouwen voor de jongens van Toevlucht, en met die wierook hadden we Pim levenslang kunnen aanstellen.’ Maar daar is er niemand die de wijzen streng toespreekt. Want iedereen begrijpt wat zij zijn komen doen: *hem aanbidden*.

Zo ook deze vrouw. Als iets nutteloos lijkt maar tegelijkertijd zinvol is, dan heb je grote kans dat het aanbidding is. Jezus ziet het voor wat het is – aanbidding. En hij omarmt het, laat het binnenstromen,

laat het over zich heen komen. Dit is waar het om draait. Geen berekende liefde, gegoten in beton. Nee, overdadige, kostbare liefde voor Gods Zoon. Aanbidding in zijn puurste vorm.

Neem de intocht in Jeruzalem. Betfage is een kleine twee kilometer verwijderd van Jeruzalem. Het is echt niet nodig om die afstand op een ezel af te leggen, laat staan op twee. Niet heel nuttig. Maar wel ontzettend zinvol. Want het is pure aanbidding. Volkomen spijzieke overdadige aanbidding. Mantels op de grond, takken van de bomen, stoppen met waar je mee bezig bent en zingen. Volstrekt nutteloos, maar vol van zin.

Dan komt Christus in de tempel. In het beeld van een klooster en een stad is hier de stad gaan regeren in het klooster. Alles onderworpen aan het nut. Een berekende, in beton gegoten liefde voor God. Het afkopen van het gebed met offergaven. Maar als Jezus komt kan het niet blijven. 'Mijn huis moet een huis van gebed zijn'. Het moet hier om aanbidding gaan. Dat is niet te koop, dat kan al met lege handen. Dat kan al met de stem van een kind dat 'Hosanna' zingt.

De Schriftgeleerden en hogepriesters vragen hem: 'Hooft u dit? Hooft u hoe het gebed hier klinkt, hoe hier liefde uitgezongen wordt? Hooft u hoe u aanbeden wordt.' En Jezus neemt zich geen blad voor de mond. 'Ja. Ik hoor het. Eindelijk vind hier echte aanbidding plaats. Ik vind het geweldig.'

En daarmee stellen deze verhalen ook een vraag aan ons als kerk. Welke plaats heeft aanbidding bij ons? Hoe veel tijd besteden wij in de kerk aan het overdadig liefhebben van God? Hoe vaak is het hier simpelweg feest omdat God in ons midden is? Hoe vaak genieten wij van Gods liefdevolle aandacht? Of zijn we vaak berekenend? Alles op een goudschaaltje, niets teveel, net genoeg. Een paar uurtjes van mijn tijd, maar dan houdt het op. Hoeveel is de kerk ons waard?

Want laat één ding duidelijk zijn: de kerk heeft geen nut. Je kunt prima door het leven zonder te zingen, te bidden, te dansen, te feesten. Je kunt niet berekenen hoeveel nut de kerk heeft. Maar: de kerk heeft wel zin. Ontzettend veel zelfs. Het is de plek waar we zouden moeten leren liefhebben, door ons in aanbidding neer te buigen. Niet omdat het moet, maar omdat het kan. Het is de plek waar overgave de enige manier van leven zou moeten blijken te zijn. Daarin mogen we nog groeien, leren, verlangen.

Waarom? Waarom zou het zo overdreven, zo groots moeten? Omdat God zelf zo in de relatie met mensen staat. Vol overgave. Met overdadige liefde. Het is die liefde die we de komende week, onderweg naar Pasen mogen herontdekken. God had de wereld zo overdonderend lief, dat hij zichzelf gaf in zijn Zoon, opdat wij niet verloren gaan. God is geen partner die precies genoeg doet. Die zich netjes houdt aan zijn huwelijkse verplichtingen, en geen cent meer dan dat. Nee. Niemand stond bij het kruis om te zeggen: God, is dit nou wel nodig, vind u dit niet wat veel. Had u uw tijd en Zoon niet beter kunnen besteden? Nee. God is de partner die je dagelijks laat merken hoeveel hij van je houdt. Die alles voor je over heeft. Dat is niet nuttig, het is hoogstwaarschijnlijk verspilde moeite. Maar er is niets wat het bestaan zoveel zin geeft als dat.

Godzijdank.

Amen.